



SUUR RÕÕM VÄIKESTEST RÕÕMUDEST

Koolibri Uudised ilmuvad täna juba 50. korda. Kaksteist aastat tagasi alguse saanud projektist on saanud elujõuline ja oodatud infokandja, kus autorid, tõlkijad ja toimetajad saavad pikemalt oma uusi teoseid tutvustada ning kirjastaja oma rõõme ja muresid jagada. Aitäh, et olete olnud meiega!

Möödunud nädal tõi rõõmu, suurt rõõmu, kui avalikustati PISA uuringu tulemused. Palju õnne meie tarkadele lastele ja visadele õpetajatele! Te olete olnud väga tublid! Palju õnne ka meile, head kolleegid-konkurendid, õppekirjanduse väljaandjad! Keegi teine õppekirjanduse osa selles tulemus ei taha märgata, aga meie ise oleme enam kui veendunud, et killuke suure õnnestumise mosaiigis on ka meie kätetöö. Suur tänu teile, autorid, kunstnikud, retsensendid, toimetajad, kujundajad ja küljendajad, kes te iga päev seisate vastamisi suure küsimusega, kuidas muuta õpikuid ja töövihikuid kõitvamaks, visuaalselt paelumaks, reaalse eluga seostatumaks! See küsimus on nüüd vastatud: te olete suurepäraselt hakkama saanud. Eriliselt tooksime välja selle, et poiste lugemisoskus on paranenud. Oleme poiste huvisid õppekirjandust koostades väga meeles pidanud ja see tulemus on kindel märk, et pingutus on vilja kandnud.

Eestlase omaselt ei saa aga kõik kunagi isegi väga head piisavaks pidada. Kohe tulemuste avalikustamise järel ilmus arvamusi, et „see pole ikkagi see“, „aga tegelikult...“ jne. Selles arvamuste virrvarris



Foto: Eva Mitreikina raamatust „Heegeldatud lumehelbed“

hakkab kõige rohkem kahju õpilastest. Nendest juhuslikkuse alusel valitud tublidest noortest inimestest, keda pole sugugi PISAks eraldi drillitud, vaid kes lahendasid lihtsalt hästi neile etteantud ülesandeid, sest nad tõesti oskasid seda teha. Nad

on loovad, hea analüüsivõime ja kriitilise mõtlemisega. Suurepärase tulemus võiks kinnitada nende eneseusku, nad võiksid tunda enda üle uhkust, see võiks olla neile toredaks preemiaks hetkede eest, mil õppimine võis tunduda igav, mõttetu vms.

Olgem ausad, kes meist poleks seda mõnel hetkel tundnud? Kõige selle positiivse kõrval peavad nad lugema arvamusi, mis pisendavad nende saavutust ja küsimärgistavad uuringu vajalikkust. Seda ei saa kuidagi heaks kiita.

Läbitunnetatud õppekirjanduse loomisest on juttu ka meie seekordses lehes. 9. klassi ajaloo õppekomplekti autor Milvi Martina Piir kirjutab oma mõtetest seoses töövihiku koostamisega 15–16-aastasele õpilasele. Siin on kindlasti autoritel ja ka õpetajatel üht-teist kõrva taha panna. Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia professor Kristi Kiilu kiidab 5. klassi muusikaõpikut kui huvitava tekstivalikuga teost, millel on hea sümbioos teiste kunstiainetega. Merle Ojamets tutvustab teabetekestide lugemisülesannete kogumikku, suurepäraselt abilist funktsionaalse lugemisoskuse arendamisel. Ja palju muudki vajalikku alates kõige pisemate lauluramatust „Tuule kodu“ kuni ajatud lugemisnaudingut pakkuvate idamaiste tarkuste kogumikeni.

Soovime kõigile kauneid jõule ja jõudsat hingetõmbeaega Riina Lambi luuletusega „Jõulurõõmupada“:

Kust küll algab jõulurada?
Sealt, kus jõulurõõmupada
aasta läbi tasa keeb,
väiksest rõõmust suure teeb.

TEIE KOOLIBRI

MÄRKA JA AITA – RAAMAT KOOLIÜKSILDUSEST

Iga üksildane inimene ise usub, et temasuguseid õnnelikke maailmas rohkem ei ole. Teistmoodi ta lihtsalt ei saakski arvata, kuna ta ju ei suhtle kellegagi. Paradoxaalselt tehniliste vidinate võidukäik pigem süvendab üksildust ja seda toitvat alaväärsustunnet. Näiteks kui Facebookis on mõnel sadu sõpru, teisel aga ainult neli, või kui jälgida Facebookis klassikaaslaste kirevat seltsielu, aga sinu postitusi ei märka keegi. Nagu (Junttila uuringus) üks teismeline poiss mobiiltelefoni laadima pannes nukralt tõdes: milleks üksildasele üldse telefon? Talle helistati viimati pool aastat tagasi ning seegi kõne oli operaatorfirmalt teenuse pakkumise asjus...

Dr Niina Junttila on seda väga valusat teemat Soomes põhjalikult uurinud. Uurimuse käigus selgus, et üksildusest on kujunenud laialt levinud probleem, mis võib alata juba enne kooli.

Autor tegelikult ei plaaninud sellist nukratoonilist raamatut, kuid uurimistulemused osutusid eeldatust oluliselt karmimaks. 2014. aasta kevadel korraldas Junttila uurimisrühm Helsingin Sanomate veebiväljaande kaudu küsitluse, selgitamaks Soome suurima ajalehe lugejaskonna üksilduskogemusi. Kuigi vastamiseks ettenähtud aeg oli suhteliselt lühike, laekus ometigi ligi 30 000 vastust. Umbes pooled vastajatest kogesid üksildust kas pidevalt või väga tihti.



Pidevalt või sageli üksildastest omakorda ligi pooled olid veendunud, et nende üksildus jääb kestma elu lõpuni. Nad ei näinud mitte mingit võimalust sellest olukorrast välja pääseda. Uurijaid üllatas, et lootusetust üksildastest lausa 60% olid alla 40 aasta vanad – inimesed vanuses, mil nende jaoks võiks prioriteetsed olla perekond, paarisuhe, töö, erinevad hovid jne.

Dr Junttila ja tema tööühma arvates on olulisimaks ajafaktor – kui kaua on selle probleemi käes juba vaeveldud. Selgus, et 34% uuritavatest olid üksildased olnud lapsepõlvest saati; nooruseas kimbutas see probleem 53% ja täiskasvanuist 70%. Mis

ühtlasi tähendab, et suur osa üksildastest lastest peab tulevikuski kogema lootusetut mõtet: „Ilmselt jään üksi elu lõpuni!“.

Samal ajal kui PISA-uuringutest selgus Soome haridussüsteemi suurepärase positsioon maailma mastaabis, sai seesama koolisüsteem suure kriitika osaliseks, sest tähtsustab pigem konkureerimist ja individuaalseid sooritusi, mitte koostööd. Samas selle põhjal, kas ja kuidas õpilastele koolis meeldib, paigutusid soomlased häbiväärselt maailma viimaste sekka. Seega olid Soome õpilased kognitiivselt küll väga võimekad, kuid sotsioemotsionaalse heaolu aspektist kaugel taga. Soome lapsed on (üldistatult öeldes) pigem üksildased, tõrjutud, kiusatud ning pole kokkuvõttes oma koolieluga sugugi rahul.

Selle tulemuse kohta üritati väita, et küllap õpilastele ikkagi meeldib koolis käia, kuid endasse tõmbunud soomlastena on neil raske seda tunnistada. Umbes nii, nagu oleks noorte arvates selles riigis justkui häbiväärne kooli kiita. Keegi järeldas ka, et kõike korraga polegi võimalik saada: häid akadeemilisi tulemusi ning kooli nautimist – mingis osas tulevat paratamatult järeleandmisi teha.

Nüüdseks on olukord muutunud: soomlaste PISA-saavutused kulgevad tipust järjekindlalt allapoole. Tulemuste halvenemise ametlikuks põhjuseks ei peeta koolisüsteemi

ega õppetöö kvaliteedi halvenemist, vaid see arvatakse eeskätt johtuvat õpilaste sotsioemotsionaalsest madalseisust, käitumisprobleemidest, tõrjutusest, omaette-hoidumisekalduvusest, autoriteediprobleemidest ning hoolimatusest tuleviku suhtes. Teisisõnu see „mõlemat korraga saada ei saa“-mõtteviis ei pea paika, kuna põhimõtteliselt on võimalik sellinegi olukord, kus kumbagi ei saavutata, nagu Junttila sedastab.

Raamatus kirjeldatakse sotsiaalse ja emotsionaalse üksilduse olemust nii teoreetiliselt kui ka mitmete uuringutele tuginevalt. Lisaks probleemi tõstatamisele, avamisele ning analüüsile pöörab autor rohkesti tähelepanu erinevatele toimetulekuvõtetele: punkt punkti haaval on kirja pandud kõik see, millist abi noored üksildased ise nii õpetajatelt kui lapsevanematelt ootavad ning mida võiks soovitada.

Raamat on mõeldud väga laiale lugejaskonnale: lapsevanematele, õpetajatele, psühholoogidele, perearstidele, psühhiaaridele, kooli tugisüsteemi töötajatele, üliõpilastele, õppejõududele ning kõikidele üksildastele inimestele endile, sõltumata nende vanusest. Ning kindlasti kõigile neile, kes sooviks osata üksildust kui probleemi märgata ning üksildasi jõudumööda aidata.

MARE LEINO,
tõlkija

TOP 10



1

365 katset
kodulaboris

2

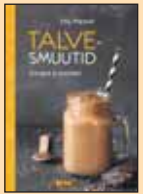
Felicity Brooks
Karumõmmide jõulud.
Kleepsuraamat

3

Fran Brylewska,
Lorna Brown
Printsessi käekott

4

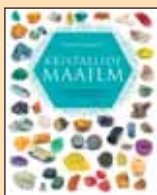
Imelised jõululood



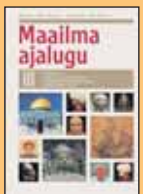
5

Eliq Maranik
Talvesmuutid.
Karged ja kuumad

6

Margit Saluste
Kõik tööd on head

7

Philip Permutt
Kristallide maailm.
Looduslikud tervendajad
ja energiaallikad

8

Mait Kõiv, Märt Läänemets,
Linnart Mäll, Üllar Peterson
Maailma ajalugu III

9

Lao-zi
Daodejing:
kulgemise väe raamat.
Idamaade tarkus

10

Ühe minuti viktoriin

ASJALIK LUGEMINE

Oktoobri alguses ilmub „Asjalik lugemine“, mis pakub teabetekstide lugemise ülesandeid põhikooli viimase astme õpilastele. Töövihikus on 25 teksti, mille valikul on silmas peetud silmaringi arendavaid teemasid ühiskonnas, nagu seda on näiteks küberkiusamine, esmaabi, loomakaitse, heategevus, keskkonnakaitse, isamaalus, võrdne kohtlemine. Arutleda saab veel tervisliku toitumise, liikumise ning energijookide tarbimise teemadel. Peale selle on kõik töövihikus olevad tekstid seotud riikliku õppekava läbivate teemadega, näiteks palad „Jäätmete sorteerimine“, „Prügi looduses“ ja „Pudelvee tegelik hind“ suunavad arutlema keskkonna ja jätkusuutliku arengu teemadel. Kõne alla tulevad veel elukestev õpe ja karjääri planeerimine („Suveks tööle“), kodanikualgatus ja ettevõtlikkus („Muuda maailma“, „Toidupank“), kultuuriline identiteet („Võrdne kohtlemine“, „Pagulased“), teabeskond („Õpilase e-turvalisuse netikett“, „Küberkiusamine“), tehnoloogia ja innovatsioon („Digitaalühigieen“), tervis ja ohutus („Esmaabi“), väärtused ja kõlblus („Noored kotkad“, „Kodutütred“).



Kõik tekstid suunavad õpilasi arutlema, arvamust avaldama ning seda ka põhjendama. Töövihikus on tekste, millega saab terve tunni ära sisustada, sest lisaks arutlemisele on täitmiseks veel mitmeid ülesandeid, aga on ka lühemaid palasid, millega tegelemine ei võta palju aega. Mõnel juhul kontrollitakse loetu mõistmist, lisaks õpetatakse CV-d ja avaldust kirjutama ning

küsimusi moodustama. Aeg-ajalt tuleb haarata ka õigekeelsussõnaraamatu järele ning tundmatute sõnade tähendus selgeks teha. Oleks tore, kui teemasid käsitledes ei piirduks ainult töövihikus pakutuga. Tekstide all on kirjas ka internetaadressid, kust tekst pärit on. Mõnel juhul võib õpilastega ka neid lehekülgi külastada, et silmaringi veelgi laiendada (Eesti Loomakaitse Selts, Bioneer, MTÜ Mondo). „Asjalik lugemine“ sobib hästi ka õppeainetevaheliseks koostööks (loodusõpetus, arvutiõpetus, ühiskonnaõpetus) ja pakub võimalusi tunniväliseks tegevuseks.

Töövihik „Asjalik lugemine“ on mõeldud 7.–9. klassi õpilaste funktsionaalse lugemisõppe arendamiseks, aga eks iga õpetaja tunneb oma õpilasi ja saab siht-rühma ise valida vastavalt nende tasemele. Loodan, et „Asjalik lugemine“ on õpetajatele väärt abivahendiks!

MERLE OJAMETS,
autor

MUUSIKAMAA LOOD

5. klassi muusikaõpik jätkab samas sarjas kindlaks kujunenud joont laulude, ülesannete, humoorikate pildilugude ning mõtlemapanevate ja rohkelt arutlemisainet pakkuvate jutukestega. Õpiku olulisemaid teemasid on orkester ja sellesse kuuluvad pillid ning dirigendi roll. Tehakse tutvust orkestripillide ajaloo, ehituse ja liikidega ning orkestrite koosseisudega. Õpitakse juurde uusi kandle ja plokkflöödi mänguvõtteid ning muidugi lauldakse. Lauludest on esindatud nii kõigile jõukohane kui ka solistidele, esinemisteks ja konkurssideks sobiv repertuaar – alates „Laulukesest“ ja „Karussellist“ kuni tõsisemate väljakutseteni nagu „Kuula“ ja „Oma laulu ei leia ma üles“. Iseäranis rõõmustav on kaanone mitmekesine valik, mis edendab mitmehäälset laulukultuuri ja harmooniataju. Rohked kaasmängud nii rütmi- kui plaatpillidel on kindlasti abiks õpetajale repertuaari ilmestamisel ja ka esinemisteks valmistumisel. Kaasmängud on meeldivalt lihtsad ja ilmekad, neid jõuab tunni raames esitada ja need kindlasti vääriavad esitamist.

Kindlasti tuleb rõhutada muusikaõpiku kui õppevara väärtuskasvatavlikku olemust – lauludega vahelduvad arutlusteed ning raamistatud lood pakuvad väga mitmetahulist peegeldust maailmast ja selle mõistmisest. Ülesannete koostamisel on suurt tähelepanu pööratud erinevate



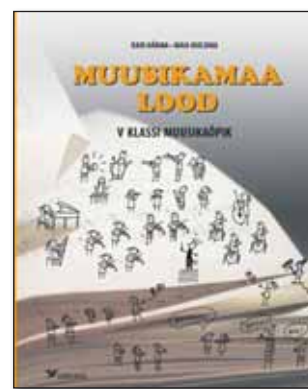
õppeainete ja valdkondade lõimimisele. Peale kuulsa heliloojate ja interpreetide ka kirjanike Lydia Koidula, Gustav Suitsu, Juhan Liivi, Ira Lemberi, Olivia Saare ning kunstnike Nicolas Poussini, Marc Chagalli,

Navitrolla, Meelis Luksi ja teiste loomingu käsitlemine annab õpilastele võimaluse tutvuda kunstide valdkonnaga laiemalt ning suunab vaatama avarama pilguga ka muusikaõpetusele.

Rõõmsameelne üldmulje, koomiksi-laadse kujunduselemendiga visuaalne lahendus, üllatavad mõttearendused ning huvitavad ülesanded on õppijale suureks innustuseks.

„Muusikamaa lood“ 5. klassile on mitmekesine nii teemade kui ka repertuaari valiku poolest, innovaatilist suunda edendav, väärtushoiakuid kujundav, sallivust kasvata ning õppeainete vahelisi seoseid loov õpik.

KRISTI KIILU,
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
muusikapedagoogika instituudi professor



eLOODUSE PILDIMAPP 3. PUITTAIMED. ROHTTAIMED

Aastatel 2009–2010 ilmub Koolibri kirjas-tuselt „Eesti looduse pildimapi“ viis osa, kus eraldi lehtedel tutvustatakse Eestis elavaid loomi ja taimi. Nüüdseks on neist esimesena jõudnud 3. ja 5. osa taimedel põhinev PowerPoint formaadis ülevaade „Puittaimed. Rohttaimed“.

Taimi tutvustava osa ülesehituse põhi-mõte on e-variandis jäänud samaks nagu pildimapi: **põhipildil on joonistatud taim** ja selle mõned iseloomulikud osad (näiteks käbi, õis, vili jm), lisatud fotodelt saab täpsemalt uurida puu koort, taimede lehti, õisi, vilju või üldkuju. Lisandunud on hulk uusi fotosid.

Taimede puhul pole ära toodud ainult tema ametlik nimetus, vaid ka rida rahvapärased nimesid. Tihti peale on need

üllatavad ja naljakad, tuues väga tabavalt esile taime mõne tähtsa, humoorika või inimestele silma hakanud omaduse. Tekstidest saab teada nii mõndagi huvitavat taime elutsükli, kasvukoha, tolmlemise, paljunemise, kaitsetaktika või muu sellise

kohta. Kindlasti tuleks tähele panna ka punase kirjaga hoiatusi mõnede taimede juures – need või nende osad on mürgised. Ohtlikult mürgiste taimede eest hoiatab pealuumärgiga varustatud punane riba taimejoonise juures.

PowerPoint esitlus on varustatud selgelt äratuntavate juhtnuppudega. Nooled aitavad liikuda sama teema raames eelmisele ja järgmisele lehele, illustreerivale pildimaterjalile või vajadusel tagasi sisukorra lehele. Pildidele klõpsates saab neid vaadata suuremalt ja detailsemalt.

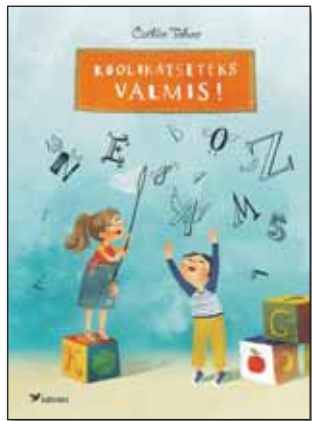
Loodetavasti innustab e-pildimapi toodud materjal lapsi taimi põhjalikumalt uurima ja tundma õppima mitte ainult nutiseadmete pildidelt, vaid ka ise looduses ringi käies.



TÄHELEPANU! VALMIS OLLA! LÄKS!

Eliitkoolide, pingeridade, konkurentsi ja õnnelikkuse ning hariduse seoste üle on avalikkuses üksjagu diskuteeritud. Tugevaid argumente on nii poolt kui ka vastu, aga õnne valemil pole lihtne leida. Kas see meile meeldib või mitte, edetabelid on meie elu osa. Riigieksamitulemuste põhjal koostatavad gümnaasiumite pingeread on ikka olnud tähelepanuväärne meediasündmus. Tänavusest aastast peale püütakse hinnata ka iga kooli panust õpilase arengusse (vt <https://www.hm.ee/et/uudised/riigieksamite-tulemuste-korval-arvestatakse-edaspidi-koolide-hindamisel-koolipanust-opilase>), mispeale seatakse koolid ikkagi n-õ kvaliteedi järgi ritta.

Koolide pingerida koostatakse küll alles gümnaasiumi tasemel, aga sellele, kuidas pakkuda oma järeltulijale lähte-eelseid, mõtleb ambitsioonikas lapsevanem õige varakult. Täiesti mõistetavalt on paljude kooliteed alustavate laste emade-isade esimene valik aasta-aastalt edetabeli tipus silma hakanud kool. Lapsevanemate püüdlusi kinnitab tõsiasi, et mõne Tallinna



kesklinna kooli 1. klassi on olnud konkurs üle 10 õpilase kohale. Niisugusesse kooli pääsemiseks tuleb lapsel sooritada katsed.

Koolikatsetel suunanäitajaks on Cathlin Tohver koostanud tõhusa tööraamatu „Koolikatseteks valmis!“. Kogumiku eesõnas seletab autor, kuidas koostamise idee sündis: „Olen viimaste aastate jooksul 1. klassi saatnud oma kaks vanemat poega

ja puutunud sedakaudu kokku mõneski Tallinna koolis tehtavate katsetega. Selgus, et sobivat materjali meie raamatupoodide valikus ei ole, on kas liiga lihtsad (lasteaia töövihikud), liiga rasked (1. ja 2. klassi töövihikud) või liiga spetsiifilised (ristõnad, sudoku jms) kogumikud. Seega koostasin ülesanded ise, saades inspiratsiooni eelkoolide õppematerjalidest, internetist ja algklasside töövihikutest ning õpikutest. Kui elu tõi mu teele veel ühe poisi, keda oli vaja õpetada, tundsin, et koos on piisavalt materjali, mida raamatuks kõita. Nüüd ei pea teised lapsevanemad enam ülesannete otsimise ja koostamise nii palju vaeva nägema.“

Kogumikus on nii üldisi teadmisi eeldavaid ja loogikat arendavaid kui ka tüüpilisemaid matemaatika, eesti keele ja loodusõpetuse ülesandeid. Koolikatseteks valmistumisega alustatagu aegsasti, viimase lasteaia-aasta sügisel. Nii saab paraja tempoga ja tüdimata kõik tööraamatu ülesanded rahulikult läbi teha ning tarbe korral mõned lisada. Et eesmärk on olnud pakkuda võimalikult laia ülesandegaleriid,

siis saab juhendaja sama tüüpi ülesandeid tarbe korral ise hõlpsasti juurde mõelda ja neid lapsega harjutada. Lehtede veerisel kommentaarikastides on jagatud rohkesti asjakohaseid nõuandeid ja konkreetsemaidki näpunäiteid.

Nagu pealkiri välja hõikab, on tööraamatu eesmärk aidata valmistuda koolikatseteks, kuid kogumikus esitatud ülesanded on kõigiti kasulikud märksa laiemale adressaadile kui eliitkooli pürgiv laps(evanem). See on tubli töövahend nii lasteaia kui ka mõneski algklassis, unustagem siinkohal painav konkurentsisurve.

Õnne valemil pole leitud, aga koostegutsemise rõõmu saab valmistada iga lapsevanem ja õpetaja nii iseendale kui ka lapsele, olgu koostöö siis ühtaegu asjalik ja tulemuslik, aga kindlasti vahva. Mõistagi loodame nii healt stardipositsioonilt lendu tõiustes aina tippkohti PISA-uuringu tulemustes (mitte konkurentsis?) – ikka õnne nimel.

MARGIT ROSS,
toimetaja

KUIDAS TUUL ENDALE KODU LEIDIS

Laulikusse „Tuule kodu“ on valitud 29 laulu, pillimängu ja tantsu on mõeldud eelkõige 1–3-aastastele lastele, kuid osa muusikalisi tegevusi on jõukohased sülelastele ning keerulisemad palad sobivad nii lasteaia-mudilastele kui ka algkoolialistele. Kõigi laulude juures on ära toodud soovitatavad tegevused erinevatele vanusegruppidele. Valiku lihtsustamiseks on laulude juures tegevustele suunavad märgid. Kuid ringiõpetajad või lapsevanemad saavad soovi korral ka ise lapsele sobivaima ja tema võimetele vastava tegevuse valida, muusikapala muuta või täiendada. Lauliku autor, koorijuhija ja kunstiharidusega Anna-Maria Vaino on üle 11 aasta töötanud lasteklubi Väike Päike muusika-, kunsti- ja loovusõpetajana.

„Tuule kodu“ on minu esimene laulik ning mõeldud väikelastele, väikelaste muusikaõpetajatele ja lapsevanematele. Tahan tänada kõiki imelisi Väikse Päikse lapsi, kes on olnud minu esimesed inspireerijad ning andnud omalt poolt lauludele ka hinnangu. Laulikusse on koondatud ainult Väikse

Päikse tundides läbi proovitud ja laste poolt kõlblikuks tunnustatud laulud. „Tuule kodu“ saamislugu ulatub aegadesse, kui alustasin tööd Väikses Päikses. Laule pisketele lastele ei leia laulikute eriti palju. Tihti selgus tundi ette valmistades, et mingi püha, käpiknuku või instrumendi kasutamise juurde laulu pole. Vaiksel hakkasid peas mõtted liikuma – vaja oleks laulu asjade peitmiseks, kastanimunade ja käbidega mängimiseks, erinevate instrumentide saatteks, jõulude eel triangu mängimiseks, inglisa tantsimiseks, vihmasteks päevadeks, liblikaga tantsimiseks ja nii edasi. Aastal 2010 kutsus Kristi Kiilu mind Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiasse alushariduse muusikaõpetajatele laule tutvustama ja muusika- ning kunstitegevuste seostamisest rääkima. (Vahemärkusena peab liisama, et olen Väikses Päikses tegelenud aastate pikku põhiliselt loovustundide läbiviimisega. Loovustund koosneb väikelapse täispikkusega muusikatunnist ja kunstitunnist.) EMTA kogemus andis olulise tõuke paljude laulude tekkeks. Õpetajatele meel-



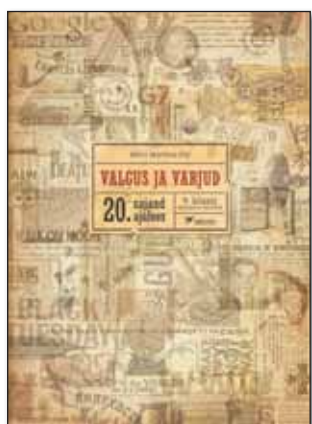
disid laulud ning neile tundus muusika- ja kunstitegevuste ühendamine huvitav. Meil tekkis väga südamekõheline kontakt ja selle tulemusena käisin veel kahel korral EMTA-s täienduskoolituskursustel oma uusi laule tutvustamas. Aastal 2012 kaitsesin TLÜ-s magistratöö teemal „Väikelaste loov arendamine läbi lõimitud muusikalise ning

kunstilise tegevuse“ ja sain jälle julgustust lauliku väljaandmiseks. Algselt oli plaanis küll kokku panna laulik-meisterdamisvihik, kuid see oleks ületanud kirjastuse poolt ette määratud formaadi piirid. Vihik oleks sisaldanud laule ja sinna juurde sobivaid kunstiuülesandeid väikelastele. Kuna kõik ühte vihikusse ei mahtunud, otsustasime jätta välja kogu meisterdamise osa ja piirduda ainult laulikuga. Valminud lauliku juurde ei kuulu küll CD-plaati, kuid selle vea tahame varsti parandada. Loodan koostöös oma multiinstrumentalistist abikaasa, Väikse Päikse Viimse Lasteaia laste ja muusikaõpetaja Maive Lillega välja anda sama lauliku lauludest koosneva CD-plaadi „Tuule kodu“, mis sisaldab laule ja fonogramme. See hõlbustaks õpetaja tööd ning võimaldaks ka lapsevanematel-lastel kodu laule kuulata ja kaasa laulda-mängida. Seniks soovin aga kõigile muusikasõpradele palju lusti ja rõõmu koosmuusitseerimisest!

ANNA-MARIA VAINO,
autor

KUIDAS KIRJUTADA TÖÖVIHIKUT?

„Valgus ja varjud: 20. sajand ajaloo“
9. klassi lähiajaloo töövihik



Ajalugu polnud koolis mu lemmikaine. Võrreldes sellega, mida omal käel lugesin, tundus koolitunnis pakutav puine ja kõrvaline. Õpikuid võis ju lugeda, vähemalt moodustasid need loolise terviku. Aga töövihikuid pidasin tüütuks. Need näisid õpikuga võrreldes kuidagi nihkes, küsimused ja väljendid pärinesid küll hoomatavalt samast loost, kuid seda olnuks nagu jutustatud kellegi teise poolt, hoopis teistsuguste rõhuasetustega, mis häirisid mingit olulist tervikutaju mu toonases teismeliseteadvuses. Õieti polekski põhjust neid vanu mälu pilte meenutada, kui nad mitte nüüd, kus kirjutan ise ajalooõpikuid ja -töövihikuid (ning püüan ühtlasi oma tööd akadeemilises plaanis üldistada ja mõtestada), marjaks ära ei kulukuks.

Kui peaksin kunagi koostama juhtnööri ajaloo õppematerjalide kirjutajale, siis eelnevaga olekski esimene, kõige tähtsam punkt juba kirjas. Aga olgu ta ka allpool üle korratud.

• Mõtlen end tagasi lapseks! Meenuta, kujutle, ela sisse, tunne, visualiseeri, sõnasta nii, nagu 12- või 15-aastaselt. Lihtsakoeliselt, kuid otsekohele, naiivselt, kuid isiklikult; koos kogu sellest tuleneva komplikatsiooniga. Su ajataju oli ebaküps, su isiklik kogemus minevikust peaaegu olematu, su põhjuse-tagajärje seosed haprad. Ajaloo suured protsessid, kategooriad ja institutsioonid ei tähendanud sulle palju, sa

hoomasid neid läbi isiklikkuse prisma – otsisid inimesi, keda mõista, kellele kaasa elada, kellega samastuda.

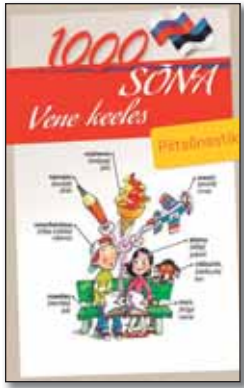
- Reflekteeri oma väärtuste üle! Teadlikult, sügavalt, igal hetkel. Ainekavaga täies kooskõlas olevat ajalugu saab kirja panna mitmel erineval moel. Minu võitmatu kiusatus on pluralistlik variant. Selline, kus poliitika, sõja-asjanduse ja majandustrendide vältimatud raamid täituvad elu mitmekesisusega. Kuhu mahub muusika ja kunsti, huvitavaid mõttevoolu ja tehnoloogia arengut; teaduse edusamme ja keskkonnamuresid; naiste, laste, võõramaalaste ja loomade ajalugu. Kui lõpuks siduda see kõik mõtestatud tervikuks eesmärgiga, et ajaloolise ebaõigluse, sõjajuttude ja diktaatuuride kõrval kõlaks ka inimlik püüe rahu, heaolu, õitsengu, rahumeelse kõrvuti oleku ja mõtestatud elu poole ... Väärriks see proovimist? Mu meelet küll. Mina igatahes aina proovin.
- Erista meetodit, meetodikat ja metodoloogiat ning kasuta neid õigel ajal ja õiges kohas! Tekstimetsades elades ei jää

meil üle muud kui neid lugeda, analüüsida, tõlgendada ja mõista. Koosta juhendeid, lisa internetaadresse, viita allikatele, kasuta aforisme, ilukirjanduslikke tsitaate, erinevaid tarbetekste tooteinfost rahvusvaheliste lepinguteni; õhuta materjali otsimist ja kogumist, iseseisvat uurimistööd, kriitilist mõtlemist; lase lapsel avaldada arvamust, teha järeldusi ja neid põhjendada. Lase lapsel puhata. Pea meeles, et enamasti on ta töövihikuga omavahel, seepärast korrasta materjal ülevaatlikuks, lisa mõistlikus koguses graafikuid, tabeleid, esiletõstavaid taustu. Vahelduseks paku lõbu ja põnevust – visandamist, kritseldamist, ristsõnu, naljakaid faktikesi. Pea meeles, et õigeid vastuseid on vähem kui meile meeldiks, ja tõenäoliselt pole nad kaugeltki nii olulised, kui meile meeldiks.

Niipalju siis ajalookasvatuse raketiteadusest.

MILVI MARTINA PIIR,
autor

UUS!



Julia Mamonova
1000 SÕNA VENE KEELES
PILTSÕNASTIK

Lehekülgede arv: 136 lk

Keelt on lihtsam õppida ja sõnu meelde jätta, kui samal ajal on silme ees õpitavate sõnadega seotud humoorikad pildid. See ei aita üksnes lapsi, vaid ka täiskasvanuid – meetod sobib kõigile vanuserühmadele (seda tõestavad raamatut tõlkes paljudesse keeltesse).

Teemad puudutavad igapäevaelus kõige sagedamini ette tulevaid olukordi ja asju: kodu, perekond, inimese keha, linn, talu, kool, haigla, transport, elukutsed, tehnika, aeg, värvid, ilm jne. Iga teema pildiseeria lõpetab väljendite paarislehekülg, kus õpitud sõnadega moodustatakse pikemaid lauseid.

Venekeelsetele sõnadele on lisatud nende ligikaudne hääldus ja eestikeelne vaste. Eriti tänuväärne on sõnarõhkude märkimine (ka lausetes). Eestlased on ju tihti hädas venekeelsete sõnade õige rõhu leidmisega. Õpiku lõpust leiab eesti-vene sõnastiku, kus lisaväärtusena on näidatud nimisõnade sugu – samuti eesti keeles tundmatu teema.

Raamat on küll väike, aga tema sisu mahukas. Rääkimata juba toredatest piltidest...

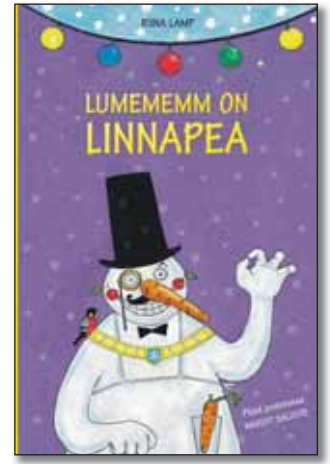
LUMEMEMM ON LINNAPEA



„Lumememm on linnapea“ lahendab nii talvevalvel lapsepõnni kui ka kudumisest ja küpsetamisest kurnatud vanaema värsimured. Raamat teeb tiiru peale igas vanuses lugeja jõuluunistustele ja -mälestustele. Et helbeist tihedate tuisukuude ja kapsamaiguliste pühade ootamine ikka pikem ja põnevam oleks, laseb pildimeister Margit Saluste lumel salaja saabuda ning loob iga luuletuse juurde ainukordse, edasimõtlemisele ergutava õhustiku.

Mõistagi on lumelinnas teejuhiks linnapea, kes tuleb meile vastu juba kaanele, et koos paotada salaust, mis viib ühtaegu nii sahvrisoppi kui õunakeldrisse, nii kuusemetsa kui Päkapihahermanni juurde. Selles luuletuste lumelinnas elavad aasta ringi nii jõuluNoor kui Christmas-meese, nii õitelumes õunapuu kui ka rohetav detsembrimuru.

Armas lugeja! Nende lehekülgede vahele on peidetud üks väike valgus ja üks talve võti, mille lumememmest linnapea Sulle



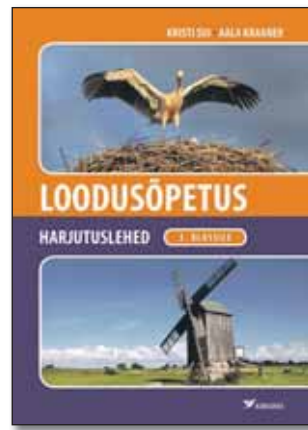
lahkesti ulatab, öeldes: „Suurim rõõm on andmisrõõm ja soe naeratus on pimedade hommiku koit.“

RIINA LAMP,
Lumememme abi luuleküsimumustes

LOODUSÕPETUSE HARJUTUSLEHED 3. KLASSILE

3. klassi loodusõpetuse õpiku ja töövihiku juurde on õpetajatel nüüd võimalik kasutada ka teemakohaseid harjutuslehti. Harjutuslehtede mitmekesised ülesanded võimaldavad kinnistada ja korrata tundides õpitut ning ühtlasi anda huvitavaid lisateadmisi.

Esimese teemaplokina käsitletakse liikide mitmekesisust ja nende elutingimusi, seejärel liigutakse edasi taimede maailma, järgnevad ülevaated loomadest ja seeneriigist, unustatud pole samblikke ega ka pisiolendeid – baktereid. Ülesandeid on eri liiki organismide kooselu ja toiduahelate kohta. Edasi tulevad küsimused liikumisest, elektrilistest ja magnetnähtudest, ilmakaarte tundmise ja määramise kohta.



Kõigi käsitletavate teemade juures on omandatud teadmiste kiirkontrolliks mõeldud tunnikontrollid ja kontrolltööd.

Lisaks on võimalik lahendada mitmeid huvitavaid teemakohaseid nuputamisülesandeid: ristsõnad, tähesegadikud, mõistekaartide koostamine jm.

Harjutuste leheküljed on vihikust välja rebitavad ning vormistatud kahe variandina: A ja B. Mõlema variandi ülesanded on võrdväärseid, sama raskusastmega, vaid veidi varieerudes (et mitte võimaldada kaaslaste tööst otsest mahakirjutamist).

KRISTI SUI, AALA KRAANER,
autorid



Eva Mitreikina
HEEGELDATUD LUMEHELBED.
HÄRMALÕNGAST MISTRID

Lehekülgede arv: 112 lk
Värviskeem: värviline
Kõide: kõva kaas

Peipsi kaldal elav Eva Mitreikina, ametilt muusik ja muusikaõpetaja, on juba aastaid kaunis talvise looduses lumehelbed pildistanud. Jääkristallide keerukast sümmetria inspireerituna on ta välja mõelnud õhulisi heegelmotiive ja isegi uusi heegelvõtteid. Sellesse raamatusse on kogutud 76 täiesti erinevat lumehelvest 45 põhimustrit variatsioonina. Mustrid on välja toodud graafiliselt, koos selgitustega ja õpetustega ning tänu eri värviga näidatud ridadele väga hõlpsasti loetavad.

Heegeldamine ei ole ainult ilu loomine, vaid ka teraapiline käeline tegevus. Lumehelbed on alustamiseks ideaalsed, sest need on nii väikesed ja saavad kiiresti valmis. Nende hulgas on nii imelihtsaid kui ka sedavõrd keerulisi, et pakuvad isegi käsitööõpetajale midagi uut. Igaüks saab kiiresti kätte kogemuse, et on midagi ise oma kätega valmis teinud. Need põnevad mustrid ja võrratud pildid inspireerivad kindlasti heegelnõela välja otsima.

HINGEKOSUTAVAT LUGEMIST

„Daodejing: kulgemise väe raamat“
„Kuu männipuudes: klassikalised haikud“

Koolibrilt on sel sügisel ilmunud kaks sarnases formaadis raamatut idamaiste tarkustega. Üks neist, taoistliku religiooni alustekst „Daodejing“ ehk „Kulgemise väe raamat“ on eesti lugejale varasemast tuttav juba mitmeski erinevas tõlkes. Teine, „Kuu männipuudes“, on väike kogumik Jaapani klassikalisi haikusid, millest valdav osa ilmub eesti keeles esmakordselt.

„Daodejingi“ õpetus on Hiinas au sees olnud juba ligikaudu kaks ja pool tuhat aastat ehk sama kaua kui konfutsianism. Tänapäeva globaliseerunud maailmas teatakse taoistlikke printsiipe laialdaselt, aga sellest hoolimata tasub Lao-zi alusteksti ikka ja jälle üle lugeda otsimaks kõige täpsemaid tõlgendusi. Nagu märgib ka raamatu eessõna autor ja vanahiina tekstide viljakas uurija ja tõlkija Stephen Mitchell, ei tähenda näiteks taoismi üks keskseid mõisteid – toimimatus – sugugi lääne nüüdisaegses kontrakultuuris laialdaselt levinud üleskutset passiivsusele ja ühiskonnast lahtitulemisele, vaid vastupidi, tööd ja pingutust sellise täiuslikkuse nimel, mis lubaks saavutada eesmärki samasuguse



näilise kergusega nagu tai chi-meister. Sel moel õpib taoist tunnetama end ümbritsevat ühiskonda ja valdama loodust mitte looduse valitsemise, vaid loodusega üheksaamase mõistes. Sarnased rõhuasetused avalduvad ka Linnart Mälli klassikalises eestikeelses tõlkes, mis on käesolevas köites taas trükivalgust näinud.

Haiku on Jaapani lühiluulevorm, mida on viljeldud aegade hämarusest tänapäevani, kuid mis sai klassikalise kuju 17. sajandil,

eeskätt sellise meistri nagu Matsuo Bashō loomingus. Haikud on tihedalt seotud zen-budistliku filosoofiaga, mis rõhutab, et tähtis on igat eluhetke täiel määral omaks võtta, saavutada ühtsus kõiega, mis on olemas siin ja praegu, tungides sellesse võimalikult sügavale. Haiku lugeja tajub viivuks täielikult sedasama, mida tajus luuletaja – ühte ilmalikku ja pealtnäha tavalist hetke, mis on muudetud millekski eriliseks ja tähendusrikkaks. Ka zen-budistliku õpetuse järgi viivad vaimse virgumiseni just sellised põgusad pilguheidud, eksistentsi olemuse tõelise mõistmise hetked, mitte õpetus ise.

Kogumiku on koostanud Inglise japanist Jonathan Clements. Sada haikut on jagatud klassikalisel viisil selliste teemade järgi nagu „koidik“, „päevavalgus“, „hämärlik“ ja „kuupaiste“. Koostaja on lisanud haikudele ka kommentaarid ja tutvustanud lühidalt kõiki klassikalisi autoreid. Nii „Kuu männipuudes“ kui ka „Daodejing“ paistavad silma kauni värvitruukis kujundusega, mille puhul on kasutatud klassikalisi idamaiseid gravüüre ja maale.

OLAVI TEPPAN,
toimetaja